

**ISLAMSKA ZAJEDNICA U BOSNI I HERCEGOVINI
RIJASET**

**NASTAVNI PLAN I PROGRAM
MEKTEBSKE NASTAVE**

Sarajevo, 1425. h.g. / 2004. godine

Broj: 02-MO-2618/2004.

Datum: 17. džumade-l-ula 1425.h.g.

05.07.2004. godine

Na 6. redovnoj sjednici Rijasetu Islamske zajednice održanoj u Sarajevu, dana 24. juna 2004. godine, odnosno 06. džumade-l-ula 1425. h.g., Vjerskoprosvjetna služba Rijasetu je na temelju zaključka Rijasetu sa Druge redovne sjednice od 09. jula 2003. godine, provela aktivnosti na revidiranju Nastavnog plana i programa za mektebsku nastavu o čemu je rukovodilac VP službe Muharem-ef. Omerdić podnio informaciju članovima Rijasetu, pa je na osnovu iste donesen

ZAKLJUČAK

Rijaset usvaja revidirani Nastavni plan i program za mektebsku nastavu kao i informaciju Vjerskoprosvjetne službe pri Rijasetu o aktivnostima vođenim u postupku revidiranja pomenutog Nastavnog plana i programa.

Zadužuje se Vjerskoprosvjetna služba Rijasetu da blagovremeno dostavi svim medžlisima Islamske zajednice revidirani Nastavni plan i program mektebske nastave i da intenzivno prati njegovu realizaciju.

Dostavljeno:

Reisu-l-ulema,

- VP službi

dr. Mustafa Cerić

- a/a

CILJ MEKTEBSKE NASTAVE

Osnovni cilj mektebske nastave je da se (kroz odgojno-obrazovni rad u mektebu) polaznici upoznaju sa sistemom islamskih vrijednosti i islamskim propisima, te da ih usvoje kao sadržaj i način svoga života shodno riječima Allaha, subhanehu ve te'ala: "*Kod Allaha je prava vjera jedino islam*". (Alu 'Imran, 19.) i ... "*zadovoljan sam da vam islam bude vjera..*" (El-Maide, 3.)

ZADACI MEKTEBSKE NASTAVE

Zadaci mektebske nastave, između ostalog, su:

- da kod polaznika razvija i snaži vjeru (*iman*), da ih poduči osnovnim islamskim propisima i osposobi za njihovu praktičnu primjenu u svakodnevnom životu (*islam*), te da u njima razvija plemenitu i snažnu islamsku ličnost (*ihsan*);
- da kod polaznika formira svijest o pripadnosti islamskom ummetu, Islamskoj zajednici i džematu, te da ih podstiče na razvijanje međuljudske ljubavi i razumijevanja;
- da kod polaznika formira svijest i spremnost za čuvanje islamskih vrijednosti kroz lični, porodični i širi društveni život u svom okruženju;
- da polaznike usmjerava na pravilno razumije-vanje svijeta i života koji ih okružuje;
- da polaznike upućuje i na sve druge kori-sne aktivnosti kojima se izgrađuje zdrava, kompletna, savjesna, samosvjesna i samostalna ličnost.

UVODNE NAPOMENE

Ovaj godišnji plan i program obuhvata devet godina mekteba, tj. devet razreda i učenike starosne dobi od 6/7 do 14/15 godina. Programom je obuhvaćena osnovna nastavna materija za svaku godinu koju polaznici mektebske nastave trebaju usvojiti tokom pohađanja mekteba. Mektebska godina u pravilu traje 35 sedmica godišnje što omogućava da se pri izradi mjesečnog i sedmičnog plana planira dovoljan broj časova za obradu novog gradiva, utvrđivanje i uvježbavanje te provjeru i obnavljanje stečenog znanja i vještina, kao i časove za fakultativne sadržaje: obrada literarnih tekstova, ilahije, pripremanje prigodnih programa i slično. Operativni mjesečni i sedmični plan se radi na nivou medžlisa ili na nivou svakog mekteba pojedinačno što omogućava veliku fleksibilnost i praktičnost u smislu efikasnijeg postizanja ciljeva i zadataka mektebske nastave.

Realizacija Nastavnog plana i programa je predviđena na principu dva časa sedmično za svaki razred/godinu mekteba tako da je standardna norma muallima 18 časova sedmično. Raspored održavanja nastave utvrđuje se na nivou medžlisa na početku mektebske godine, a odobrava ga glavni imam.

Učenici se upisuju u odgovarajući razred/godinu mekteba po osnovu uzrasta/starosne dobi ili prema nivou predznanja. Nivo predznanja se utvrđuje na početku godine na osnovu evidencije iz prethodne mektebske godine ili putem usmene provjere i testiranja (za novoupisane polaznike). Za upis i preraspodjelu učenika po razredima/godinama, te eventualno formiranje grupa (kombinovanih odjeljenja) i sređivanje mektebske dokumentacije Nastavnim planom i programom su predviđeni tzv. uvodni časovi.

U mektebima koji imaju preko 150 polaznika nastava se odvija odvojeno za svaki razred/godinu. Ukoliko u nekom razredu ima više od 40 polaznika, formiraju se dva odjeljenja

dotičnog razreda. U izuzetnim okolnostima u mекtebima koji imaju više od 150 polaznika glavni imami mogu odobriti formiranje kombinovanih odjeljenja ali najmanje u šest grupa.

Zbog broja polaznika i drugih specifičnosti u nekim mекtebima nastava će se izvoditi u kombiniranim odjeljenjima (grupama). U tom slučaju, realizacija nastave mora se prilagoditi interesima i mogućnostima polaznika, zatim, prostornim uvjetima i zadovoljavati elementarne pedagoško-didaktičke standarde.

Kombinovana odjeljenja se organizuju na jedan od sljedećih načina:

I. **pet grupa** (u mекtebima sa preko 100 polaznika):

1. godina + 2. godina; 3. godina + 4. godina; 5. godina + 6. godina; 7. godina + 8. godina; 9. godina, ili

1.+2.+3. godina; 4. godina; 5.+6. godina; 7.+8. godina i 9. godina.

II. **četiri grupe** (u mекtebima do 100 polaznika): 1.+2.+3. godina; 4.+5. godina; 6.+7. godina i 8.+9. godina.

III. **tri grupe** (u mекtebima do 60 polaznika uz moguću toleranciju do +15 učenika): 1.+2.+3. godina; 4.+5.+6. godina; i 7.+8.+9. godina.

IV. **dvije grupe** (u mекtebima do 30 polaznika): 1.+2.+3.+4. godina i 5.+6.+7.+8.+9. godina.

Organizovanje kombinovanih odjeljenja u dvije grupe je vanstandardan. Zbog toga, ovaj oblik se iz specifičnih razloga može odobriti samo u izuzetnim slučajevima, a reguliše se posebnom odlukom glavnog imama uz prethodno pribavljenu saglasnost muftije. Realizacija nastave u dvije grupe se mora u vremenskom i didaktičko-metodičkom pogledu posebno prilagoditi mogućnostima i interesima polaznika.

Prilikom izrade mjesečnog i sedmičnog plana za rad u kombinovanim odjeljenjima vrši se izbor nastavnih jedinica koje se po sadržaju naslanjaju i nadopunjuju.

Prilikom izrade mjesečnog i sedmičnog plana treba planirati dovoljan broj časova za obnavljanje, uvježbavanje, utvrđivanje i provjeru stečenog znanja.

Za svaku grupu ili za svaki razred pojedinačno vrši se izbor odgovarajućih dopunskih sadržaja (literarni sastavi, ilahije, rad sekcija, rekreativne aktivnosti i slično) kako bi se upotpunila realizacija godišnjeg plana i programa a sadržaj mекtebske nastave učinio zanimljivijim, poticajnijim i svježijim.

Realizacija Plana i programa je moguća kroz različite oblike i metode rada, kako klasične, tako, i još više, kroz metode kao što su: - problemsko-istraživačka i projektna nastava s čime se omogućava veća i potpunija uključenost učenika u nastavni proces.

1. GODINA

- Uvodni časovi
- E' uza i Bismilla (pravilno učenje, memorisanje, značenje i upotreba)
- Pozdrav (Selam)
- Islam i musliman(ka)
- Šehadet (pravilno učenje, memorisanje i značenje)
- Rabbi jessir (pravilno učenje, memorisanje,
- Subhaneke (pravilno učenje, memorisanje i značenje)
- Imanski šarti (pravilno učenje, i memorisanje)
- Fatiha (pravilno učenje memorisanje)
- Fatiha (prijevod)
- Lična higijena (kupanje, pranje ruku, zubi, nogu, češljanje, podrezivanje nokata, čišćenje poslije prirodne nužde)
- Ponašanje pri ulasku i izlasku (kuća/stan, mekteb, džamija...)
- Desna ruka/noga, lijeva ruka/noga
- Dova prilikom ulaska i izlaska iz kupatila
- Sura En-Nas (pravilno učenje i memorisa-nje)
- Sura El-Felek (pravilno učenje i memorisanje)
- Ponašanje za sofrom
- Sura Ihlas (pravilno učenje i memorisanje)
- Sura Leheb (pravilno učenje i memorisanje)
- Et-Tehijjatu, Salavati i Dove (pravilno učenje i memorisanje)
- Abdest (praktično uvježbavanje),
- Sabah-namaz (praktično uvježbavanje)

Napomena:

Izbor ilahija i kasida, pjesama, hikaja i odgovarajućih tekstova prema potrebama i okolnostima

2. GODINA

- Uvodni časovi
- Imanski šarti (obnoviti i naučiti prijevod)
- Sura En-Nasr (pravilno učenje i memorisanje)
- Islamski šarti (općenito)
- Sura Kafirun (pravilno učenje i memorisanje)
- Prve tri pripreme za namaz:
 - * čistoća tijela, odjeće, boravišta,
 - * abdest,
 - * propisno oblačenje
- 1. islamski šart (kraća obrada)
- Sura Kevser (pravilno učenje i memorisanje)
- Urednost (u oblačenju, u održavanju: sobe, kuće / stana, avlije, ulice, parka..)
- Akšamsko vrijeme i boravak vani
- Ezan i ikamet
- Akšam-namaz (praktično uvježbavanje)

- Sura Ma'un (pravilno učenje i memorisanje)
- Ljubav i poslušnost roditeljima
- Ljubav prema sestrama i braći
- Rođenje i djetinjstvo Muhammeda, a.s. (u formi pripovijedanja)

Napomena:

Izbor ilahija i kasida, pjesmica, hikaja i odgovarajućih tekstova prema potrebama i okolnostima

3. GODINA

- Uvodni časovi
- Prvi imanski šart (obrađa)
- Drugi islamski šart (općenito)
- Prijateljstvo i drugarstvo
- Poštovanje starijih
- Čuvanje zdravlja
- Podne-namaz (praktično uvježbavanje)
- Sura Kurejš (pravilno učenje i memorisa-nje)
- Dova poslije jela s prijevodom
- Sura El-Fil (pravilno učenje i memorisanje)
- Šta kvari abdest
- Tejemmum
- Druge tri pripreme za namaz:
- * Namaska vremena
- * Kibla i Kaba
- * Nijjet - odluka
- Sura El-Humezeh (pravilno učenje i memorisanje)
- Treći. islamski šart (osnovno)
- Ikindija-namaz (praktično uvježbavanje)
- Sura 'Asr (pravilno učenje i memorisanje)
- Ramazanski bajram (propisi i običaji)
- Kazivanje o Ademu, a.s.
- Ponašanje u društvu (sijela i druga druže-nja)
- Laž, prevara, krađa...
- Drugi imanski šart (obrađa)
- Poslanikov, a.s. život do ženidbe
- Kurban-bajram (propisi i običaji)
- Islamski kalendar – hidžretski mjeseci
- Kazivanja o Nuhu, a.s.
- Dova poslije ezana

Napomena:

Izbor ilahija i kasida, pjesama, hikaja i odgovarajućih tekstova prema potrebama i okolnostima

4. GODINA

- Uvodni časovi
- Važnost i vrijednost učenja kur'anskog pisma
- Tokom godine obraditi sufaru i gledajući uvježbati učenje sureta koja su naučena napamet)
- Treći imanski šart (obrađa)
- Kazivanja o Ibrahimu, a.s.
- Kunut-dova (pravilno učenje i memorisanje)
- Jacija i vitr-namaz (praktično uvježbavanje)
- Uvjeti za namaz (retroaktivna koncizna obrađa)
- Sastavni dijelovi namaza (retroaktivna koncizna obrađa)
- Šta kvari namaz?
- Naklanjavanje propuštenih namaza
- Kazivanja o Musa, a.s.
- Četvrti imanski šart (obrađa)
- Zikr poslije namaza: Ajetu'l-Kursijja i tesbih (pravilno učenje i memorisanje)
- Teravijh-namaz
- Sura El-Kari'ah (pravilno učenje i memorisa-nje)
- Džemat (smisao i vrijednost)
- Namaz u džematu
- Početak objave Kur'ana i Mekkanski period poslanstva (do Mi'radža)
- Sura Et-Tekasur (pravilno učenje i memorisa-nje)
- Kazivanja o Isa, a.s.
- Ljubav i pažnja prema rodbini
- Razvijanje lijepih osobina i navika:
 - * čestitost
 - * radne navike
 - * sticanje znanja
 - * kultura komuniciranja
 - * urednost
 - * zdravstvena kultura
- Dova poslije namaza

Napomena:

Izbor ilahija i kasida, pjesmica, hikaja i odgovarajućih tekstova prema potrebama i okolnostima

5. GODINA

- Uvodni časovi
- Ljepote i vrijednosti učenja Kur'ana!
- Uvježbavati učenje sure Jasin, a zatim, početi od početka tako da se tokom godine prouči 60 strana (Planski rasporediti tokom cijele mektebske godine)
- Allahovi, dž.š. sifati (opća obrađa)
- Isra i Mi'radž
- Peti imanski šart, I. dio, (obrađa)
- Sura El-'Adijat (pravilno učenje i memorisanje)
- Muslimanska imena
- Propisi o postu

- Hidžra
- Halal i haram (pojmovi i smisao)
- Zabranjena jela i pića
- Teški grijesi
- Veliki grijesi
- Mali grijesi
- Tevba
- Tundžina salavat
- Uspostava zajednice u Medini; muhadžiri i ensarije
- Mesh po mestvama i zavoju
- Namaz bolesnika
- Namaz putnika
- Sura Ez-Zilzal (pravilno učenje i memorisanje)
- Namaski farzovi
- Bedr i Uhud
- Namaski vadžibi
- Dvoumljenje u namazu
- Oslobođenje Mekke
- Sehvi sedžda
- Džuma-namaz
- Prispijevanje u džemat
- Lik Muhammeda, a.s.

6. GODINA

- Uvodni časovi
- Islam i nauka
- Tokom godine tedžvid obraditi od 1. do 9. lekcije
- Tokom godine proučiti novih 120 strana Kur'ana; naučiti 1. stranicu Jasina i ašere: Lillahi ma fissema; (Planski rasporediti tokom cijele mektebske godine)
- Sedždai-tilavet
- Obrada prvih 6 sifata (ukratko)
- Oprosn hadž
- Peti imanski šart, 2. dio: (Berzah, život u kaburu, proživljenje, šefa'at, Mizan, Sirat, Džennet i Džehennem)
- Poslanikova, a.s. bolest i smrt
- Sura El-Bejjine (pravilno učenje i memorisanje)
- Poslanikova, a.s. djeca i unuci
- Namaski sunneti
- Nečistoće i njihovo otklanjanje
- Sahubi uzur
- Ljubav prema Poslanikovo, a.s. porodici i ashabima
- Nafle-namazi: Tehijetu'l-mesdžid, Istihare-namaz, Hadže-namaz, Duha-namaz, Lejl-namaz i Namaz za kišu
- Mubarek dani i noći

- Uspostava hilafeta
- Sadaka
- Sadekatu'l-fitr
- Halifa Ebu Bekr, r.a.
- Kada (naknadni post) i kefare
- Namaz čuva i odgaja
- Halifa Omer, r.a.
- Post je zaštita
- Halifa Osman, r.a.
- Obilazak bolesnika
- Halifa Alija, r.a.

7. GODINA

- Uvodni časovi
- Tokom godine tedžvid obraditi od 10. do 17. lekcije; proučiti novih 180 stranica Kur'ana; naučiti 2. stranicu Jasina; ašere: La jesteve ashabu'n-nari ve ashabu'l-dženneti (Planski rasporediti tokom cijele mektebske godine)
- Sura Kadr (pravilno učenje i memorisanje)
- 6. imanski šart (obrada)
- Obrada ostalih 8 sifata (ukratko)
- Šerijat (definicija, izvori, podjela)
- Sura El-'Aleq (pravilno učenje i memorisanje)
- Ef'alu mukellefin
- Propisi o čišćenju:
 - * gusul
 - * hajz
 - * nifas
- Mustehabi u namazu
- Dženaza-namaz
- Dove dženaze-namaz
- Period Emevijskog hilafeta (ukratko)
- Svojstva vjernika:
 - * čvrsto vjerovanje
 - * iskrenost i istinoljubivost
 - * pravednost
 - * vjernost i pouzdanost
 - * strpljivost i ustrajnost
 - * samilost i praštanje
 - * poslušnost i briga o roditeljima
 - * pomaganje rodbine, komšija i drugih ljudi
- Džihad
- Period Abbasijskog hilafeta (ukratko)

8. GODINA

- Uvodni časovi
- Tokom godine tedžvid obraditi od 18. do 23. lekcije; proučiti novih 240 strana Kur'ana i naučiti: 3. stranicu Jasina i ašere: Kulid'ullahe;
- O vrijednostima učenja Kur'ana i grijehu zaboravljanja naučenog teksta
- Propisi o učenju i slušanju učenja Kur'ana
- Sure Et-Tin (pravilno učenje i memorisa-nje)
- Dolazak islama na Balkan i u BiH i period Osmanskog Carstva (sažeto)
- Islam i muslimani u BiH nakon 1878. (sažeto)
- Četvrti islamski šart (obrađa)
- Mekruhi u namazu
- Tevhid – Božija jednoća
- Esma'u-l-husna (kraća obrađa)
- Vjerovanje u gajb
- Mu'džize
- Kufr, širk i nifak
- Sure El-Inširah (pravilno učenje i memorisanje)
- Islamska zajednica u BiH – danas (organizacija i djelovanje)
- Islamske obrazovne institucije u BiH
- Peti islamski šart (obrađa)
- Vakufi
- Vakufi u BiH
- Opasni poroci:
 - * droga
 - * alkohol
 - * duhan
 - * nemoral
 - * novi oblici idolatrije
- Sure Ed-Duha (pravilno učenje i memorisa-nje)
- Dužnosti prema IZ
- Dužnosti muslimana prema domovini

Napomena:

U ovoj godini se zaokružuje osnov teoretskog i praktičnog znanja kojeg polaznici trebaju usvojiti u redovnoj mektebskoj nastavi i zbog toga treba kontinuirano vršiti utvrđivanje gradiva.

9. GODINA

- Uvodni časovi
- Planski učiti Kur'an
- Uvježbavati a poželjno i napamet naučiti posljednje 3 str. Jasina (Planski rasporediti tokom cijele mektebske godine)
- Vjera kao čovjekova prirodna potreba
- Objavljene vjere i savremeno doba
- Ideologije i zastranjivanja
- Čovjek i vjera danas
- Prevođenje Kur'ana kod nas

- Hadis kao šerijatski izvor i najpoznatije zbirke
- Izbor ajeta i analiza sljedećih tema na temelju Kur'ana:
 - * vjerovanje u Allaha, dž.š.
 - * meleki
 - * objave
 - * poslanici
 - * proživljenje
 - * Sudnji dan
 - * Džennet i Džehennem
 - * namaz
 - * nauka
 - * dobročinstvo
 - * dijeljenje imetka
- Brak u islamu
- Porodica u islamu
- Odgajanje djece
- Krize savremenog doba
- Čovjek i grijeh
- Islam - sveobuhvatni način života
- Islamsko naslijeđe i baština
- Muslimani u BiH danas
- Islam i muslimani u Evropi
- Islam i muslimani u svijetu

Napomena:

U ovoj godini treba forsirati rad na projektnoj nastavi (pojedinačno, u provima i manjim grupama); razgovor o aktuelnim temama, rad na programima za manifestacije i slično.